

EşitBiz

ERKEN ÇOCUKLUK / TEMEL EĞİTİM

DÖNEMİNDE SOSYAL GELİŞİMİN

DESTEKLENMESİ EĞİTİMLERİ

ETKİNLİK KİTABI

ÖRAV

Garanti BBVA

Yazarlar

Dr. Cansu Özp r (Öğretmen Akademisi Vakfı)
Dr. Zehra Kaplan (Öğretmen Akademisi Vakfı)

Grafik Tasarım

Pikan Ajans

Erken Çocukluk/Temel Eğitim Döneminde Sosyal Gelişimin Desteklenmesi (EşitBiz) programına ve bu yayına verdikleri destekten dolayı **Garanti BBVA**'ya özel teşekkürlerimizle...

Öğretmen Akademisi Vakfı - 2026

Telefon: 0 216 507 11 30

E-Posta: info@orav.org.tr

Genel Merkez: Çamçeşme Mahallesi Tersane Caddesi No:15 Pendik/İstanbul, Türkiye 34899

İnternet Sitesi: <https://www.orav.org.tr>

Tüm hakları saklıdır. Bu yayının herhangi bir bölümü ancak Öğretmen Akademisi Vakfı'nın yazılı izni alınarak çoğaltılabilir veya dağıtılabilir. Sadece eğitim amaçlı, referans verilerek kullanılabilir.

Değerli Öğretmenlerimiz,

Öğretmen Akademisi Vakfı (ÖRAV) ve Garanti BBVA olarak, erken çocukluk ve temel eğitim döneminde çocukların sosyal gelişimlerini desteklemenin, onların gelecekte kuracakları sağlıklı ilişkilerin ve toplumsal yaşamın temelini oluşturduğuna inanıyoruz. Bu bilinçle, çocukların kendilerini güvende, değerli ve özgür hissettikleri öğrenme ortamlarının önemini her fırsatta vurguluyor; öğretmenlerin bu süreçteki eşsiz etkisine yürekten güveniyoruz.

Erken Çocukluk/Temel Eğitim Döneminde Sosyal Gelişimin Desteklenmesi (EşitBiz) programı ile amacımız; çocukların toplumsal rol kalıplarını erken yaşta fark etmelerini, bu kalıpları güvenli ve doğal bir şekilde sorgulayabilmelerini ve farklılıkları hayatın zenginleştirici bir parçası olarak görmelerini desteklemektir. Bu kapsamda hazırlanan etkinlik kitabı, öğretmenlerimizin sınıflarında eşitlikçi, kapsayıcı ve her çocuğun kendini ifade edebildiği bir öğrenme ortamı oluşturmasına katkı sunmak amacıyla tasarlanmıştır.

Etkinlikler oyun, sanat, hikâye, beden hareketi, keşif, drama ve sohbet gibi farklı öğrenme yollarını içermekte; aynı zamanda aile katılımını güçlendirerek ev ve okul arasında doğal ve sıcak bir köprü kurmayı hedeflemektedir.

Başlamadan Önce...

Sevgili Öğretmenimiz; eğer EşitBiz eğitimini daha önce tamamladıysanız, bu kitapçık sınıfınızdaki etkinlik çeşitliliğini zenginleştirecek harika bir rehber olacaktır. Eğitimi henüz almadıysanız, bu kaynak sizin için ilham verici bir başlangıç niteliği taşıyabilir. Programın derinliklerini keşfetmek ve okulunuza EşitBiz eğitimini taşımak isterseniz, <https://www.orav.org.tr/yuz-yuze-egitimlerimiz> adresinden detaylı bilgi alabilirsiniz.

EşitBiz programını Garanti BBVA iş birliği ile yürütmekten ve bu alanda öğretmenlerimizin güçlü desteğiyle kalıcı etki yaratmaktan mutluluk duyuyoruz. Bu kitapçığın hazırlanmasına katkı sunan tüm paydaşlara ve uygulayarak değer yaratacak tüm öğretmenlerimize en içten teşekkürlerimizi sunarız.

Hatırlayalım: Her çocuk; kendini güvende, değerli ve sevildiğini hissettiği bir ortamda gelişir. Bu etkinliklerin sınıflarınıza ilham olmasını diliyoruz.

Sevgi ve Saygılarımızla,
Öğretmen Akademisi Vakfı

ÖĞRETMEN KILAVUZU

Bu bölüm, etkinlikleri uygularken öğretmenlere rehberlik etmek amacıyla hazırlanmıştır.

1. Dil Kullanımı

- Yargısız, açık ve kapsayıcı bir dil kullanın. (Örneğin; bunu yapabilen ya da yapmayı seven herkes olabilir, bu sınıfta herkes duygularını ifade edebilir, bu oyunu herkes oynayabilir.)
- “Kızlar şöyle yapar, erkekler böyle yapar” gibi ifadeleri nazikçe yeniden çerçeveleyin. (Örneğin; bazı insanlar öyle düşünebilir ama futbol oynamayı seven kızlar da vardır.)
- Çocukların duygu ve düşüncelerinin tamamının kabul edildiğini hissettirin. (Örneğin; farklı düşünmen çok kıymetli, burada herkesin fikrine yer var.)

2. Sınıf Ortamı

- Oyuncakları, kitapları ve materyalleri herkesin ilgisine ve kullanımına açık olacak şekilde sunun (ör. “kız oyuncağı/erkek oyuncağı” yoktur).
- Farklı ilgi alanlarının desteklendiği bir alan oluşturun.

3. Tartışma Anları

Kalıplaşmış ifadeler duyduğunuzda üç güçlü yaklaşımı kullanabilirsiniz:

1. **Soru sorun:** “Sence neden böyle düşünüyor olabilir?”
2. **Gerçek örnek verin:** “Bak, futbol oynayan çok başarılı kadın sporcular var.”
3. **Alternatif sunun:** “Aslında herkes istediği oyunu oynayabilir.”

4. Aile Katılımı

Aileleri etkinlik sürecine dahil etmek, sınıfta oluşturulan olumlu dilin evde desteklenmesini sağlar. Bu kitapçıkta yer alan aile etkinlikleri, her ailenin rahatlıkla katılabileceği şekilde tasarlanmıştır.

5. Gözlem Önerileri

Etkinlikler sırasında aşağıdaki göstergeleri takip edebilirsiniz:

- Kendini ifade etme
- Empati kurma
- Başkalarını dinleme
- Kalıpları fark etme
- Katılım gösterme

ETKİNLİKLER

Etkinlik 1: Ben, Sen ve Herkes

Süre: 50 dakika

Amaç: Bu etkinlik aracılığıyla çocukların;

- Kendilerine ait temel özellikleri (ilgi alanı, sevdiği şeyler, duygular) fark etmeleri,
- Akranlarıyla benzer ve farklı yönleri olduğunu ayırt edebilmeleri
- Farklılıkların doğal bir durum olduğunu kabul etmeleri
- Farklılıklara saygı duyma ve empati kurma becerilerini desteklemek amaçlanmaktadır.

Bu etkinlik üç aşamadan oluşmaktadır.

1. Aşama: "Benim Hakkımda Her Şey" Görseli Hazırlama (20 dk)

Malzemeler: Ek 1 fotokopisi (Öğrenci sayısı kadar)

Yönerge:

1. Öğretmen sınıfa kapalı bir çanta getirir ve sorar: "Sizce bu çantanın içinde neler olabilir?"
2. Çantadan bir eşya çıkarılır ve şu sorular sorulur: "Bu eşyayı kimler kullanıyor olabilir?" "Herkes bu eşyayı aynı amaçla mı kullanır?"
3. Öğretmen bağlar: "Tıpkı bu eşyalar gibi, biz de birbirimize benzer ve farklı pek çok özelliğe sahibiz."
4. Öğretmen her öğrenciye etkinlik kâğıdını dağıtır.
5. Şu açıklama yapılır: "Bugün kendimizle ilgili çok özel bir poster hazırlayacağız. Bu poster sadece size ait olacak!" denilerek öğretmen yönlendirmesi ile öğrenciler kendilerine ait mini posterini tamamlar.
6. Posterler tamamlandıktan sonra sınıfta hareketli bir müzik açılır.
7. Öğrenciler posterleri ellerinde olacak şekilde sınıf içinde serbestçe yürür.
8. Müzik durduğunda, en yakınındaki arkadaşlarıyla eşleşir ve posterlerinden bir bilgiyi paylaşırlar.
9. Bu paylaşım 3 tur olacak şekilde tekrar edilir.

2. Aşama "Aynı ve Farklı" Çemberleri (15 dk)

- Öğretmen büyük bir ven şeması çizer.
- Çemberi ortak bölümüne "benzer yönler", dışa taşan alana "farklılıklar" yazılır ya da çizilir.
- Öğrencilerden poster ve paylaşımlardan yola çıkarak örnekler vermeleri istenir. Sınıfta benzerliklerimiz ve farklılıklarımız konuşulur.

Örnek: "Ali ve Ayşe kitap okumayı seviyor", "Ben köpekleri severim, o kedileri seviyor"

Öğretmen verilen örnekleri uygun alanlara yazar ya da sembollerle gösterir.

3. Aşama - Duygu Paylaşımı Çemberi (10 dk)

Öğrenciler çember olur ve aşağıdaki sorular üzerinden gönüllü paylaşımlar alınır:

"Bugün kendinle ya da arkadaşlarınla ilgili en çok ne öğrendin?"

"Sence farklılıklarımız neden güzeldir?"

"Hangi arkadaş ya da arkadaşlarınla ortak bir şeyin olduğunu fark ettin?"

Kapanış Cümlesi (öğretmen) (5 dk)

Öğrenciler çember olur ve aşağıdaki sorular üzerinden gönüllü paylaşımlar alınır:

“Bugün kendinle ya da arkadaşlarınla ilgili en çok ne öğrendin?”

“Sence farklılıklarımız neden güzeldir?”

“Hangi arkadaş ya da arkadaşlarınla ortak bir şeyin olduğunu fark ettin?”

Öğretmen “Bugün hem kendimizi tanımaya çalıştık hem de birbirimizi. Herkesin ilgi alanları, duyguları, hayalleri farklı olabilir. Hepimiz aynı derecede değerliyiz. Farklılıklarımız bizi özel yapar.” cümlesi ile etkinliği tamamlar.

Etkinlik sürecinde öğretmen aşağıda yer alan birkaç noktada gözlem yapabilir.

Gözlem Alanı	Beklenen Davranış / Gösterge
Kendini ifade edebilme	Öğrenciler posterlerinde en az iki farklı başlığı doldurur ve bu başlıkları arkadaşlarına açıklar.
Benzerlik - farklılık farkındalığı	Öğrenciler, kendileriyle arkadaşları arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları ifade eder.
Arkadaşını dinleme	Öğrenciler, başka bir öğrenci konuşurken göz teması kurar ve dikkatle dinler.
Olumlu benlik algısı	Öğrenciler, “Bunda çok iyiyim” ve “Büyüyünce ... olmak istiyorum” gibi kendini ifade eden cümleler kullanır.

EK 1: Ben Posterleri

BENİM HAKKIMDA HER ŞEY!

Bu poster mutlaka bütün öğrenciler tarafından tamamlanıyor değil mi?

En sevdiğim yemek:

Doğum günüm:

Beni mutlu eden şeyler:

Büyüyünce ne olmak istiyorum:

En sevdiğim hayvan:

Ailem

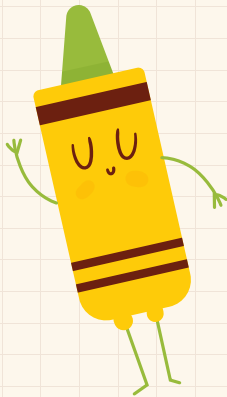

En sevdiğim şarkı:

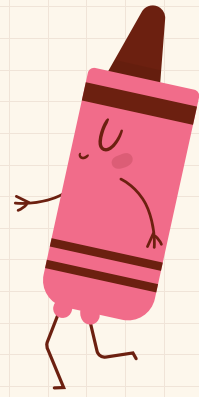

En sevdiğim renk:

En sevdiğim film / çizgi film:

En sevdiğim hikaye/kitap:

Etkinlik 2: Fasa Fiso

Süre: 35-40 dakika

Amaç: Bu etkinlik çocukların;

- Toplumda yaygın olarak kullanılan kalıp ifadeleri fark etmelerini
- "Kızlar yapamaz / oğlanlar yapamaz" gibi genellemeleri sorgulamalarını
- Duyguların ve becerilerin cinsiyete göre değişmediğini ayırt etmelerini desteklemeyi amaçlamaktadır.

Malzemeler:

- "Fasa fiso" şarkısı,
https://www.youtube.com/watch?v=pFX5rfBrIrE&list=RDpFX5rfBrIrE&start_radio=1
- EK 2 Fasa Fiso Kartları
- EK 3 Merak Uyandırma Görseli

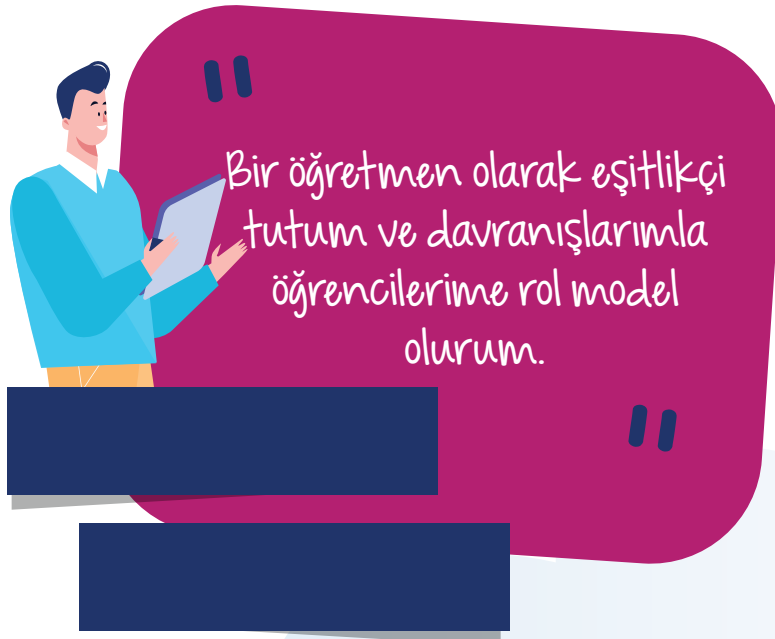
Yönerge:

1. Çocuklar çember şeklinde oturur.
2. Merak uyandırma etkinliği olarak öğretmen EK 3'te yer alan fotoğrafı gösterir ve bu fotoğrafta neler oluyor? Sorusunu yöneltir. Öğretmen çocukların yanıtlarını dinler.
3. Isınma etkinliği olarak, Fasa Fiso şarkısı öğrencilerle birlikte dinlenir. Şarkının eğlenceli ritmini yakalamaları için şarkı birkaç kez tekrar dinlenilir. Öğrenciler sözlere eşlik etme ve ritim tutma yönünde teşvik edilir.
4. Öğrenciler ile şarkıda geçen "kızlar ... yapamazmış, oğlanlar ... yapamazmış" ifadeleri üzerine konuşulur. "Sizce kızlar çivi çakamaz mı, neden öyle denmiş olabilir?", "Oğlanlar neden ağlayamaz denmiş? Gerçekten ağlamazlar mı?", "Fasa fiso ne demek?" üzerinden konuşarak var olan kalıp ifadelerin tekrar düşünülmesi desteklenir.
5. Grup tartışmasından sonra fasa fiso canlandırmasına geçilir.
6. Öğrencilerin ayakta hep birlikte canlandırma yapabilmeleri için sınıfta bir alan oluşturulur.
7. Önceden belirlenen bir müzik eşliğinde dans edileceğini, müzik durduğunda ise öğretmenin gösterdiği ya da okuduğu karttaki durumun tersini canlandırmaları söylenir. Müzik her durdurulduğunda bir ifade sesli olarak okunur ve çocukların canlandırmaları gözlemlenir.
8. Örneğin, "Oğlanlar ağlamazmış!" ifadesi ile sadece oğlan çocuklarının ağlamayı canlandırması, "Kızlar futbol oynamazmış" ifadesi ile sadece kızların futbol oynamayı canlandırması fasa fiso etkinliğine birer örnektir. Örnekler öğretmen tarafından çoğaltılabilir. Öğretmen tarafından "Kız ve oğlan çocukların tüm becerilere ve duygulara eşit şekilde sahip olduğu" belirtilerek etkinlik tamamlanır.

EK 2. Dünya Kartları Fasa Fiso Kartları

EK 3: Merak Uyandırma Görseli

Etkinlik 3. Duyguların cinsiyeti olmaz

Süre: 30 dakika

Amaç: Bu etkinlik, çocukların;

- Duyguların kız ya da oğlan olmaya bağlı olmadığını fark etmelerini
- Her duygunun herkes tarafından hissedilebileceğini fark etmelerini
- Duyguların tüm insanlar için doğal ve evrensel olduğunu fark etmelerini desteklemeyi amaçlamaktadır.

Malzemeler:

- EK 4: Merak Uyandırma
- EK 5: Duygu Kartları

Yönerge:

1. Çocuklar çember şeklinde oturur.
2. Öğretmen EK 4'teki merak uyandırma görselini gösterir. Öğretmen şu soruları yöneltir: "Bu kişi ne hissediyor olabilir?" "Sizce bu kişi kız mı, oğlan mı?"
3. Öğretmen çocuklardan gelen cevapları dinler.
4. Duygu kartları yüzleri kapalı şekilde ortaya konur.
5. Öğretmen sırayla çocukları davet eder.
6. Bir çocuk kartlardan birini seçer.
7. Karttaki duyguyu konuşmadan, sadece mimik ve beden diliyle canlandırır.
8. Diğer çocuklar canlandırılan duygunun ne olduğunu tahmin etmeleri yönünde teşvik edilir. Her duygunun herkes tarafından hissedilebileceği vurgulanır.
9. Ardından şu soruları çember içinde tartışılmasını sağlar. "Sence kim ağlayabilir?", "Sizce kız ya da erkek olmamız hissettiğimiz duyguları değiştirir mi? Mesela herkes üzüntü yaşayabilir mi? Cevaplar sonrası şu mesaj verilmelidir
"Duyguların cinsiyeti yoktur. Hepimiz her duyguyu hissedebiliriz."

EK 4: Merak Uyandırma

EK 5: Duygu Kartları

MUTLULUK

ÜZÜNTÜ

ÖFKE

KORKU

YALNIZ

UTANGAÇ

SABIRSIZ

NEŞELİ

MINNETTAR

KISKANÇ

SEVGİ DOLU

KAYGI

HEYCAN

ŞAŞKINLIK

HUZURLU

HAYAL KIRIKLIĞINA
UĞRAMIŞ

GURURLU

GÜVENDE

MERAKLI

CESUR

Öğrencilerim, herkesin duyguları olduğunu bilir. Kendilerine benzer ya da farklı olsunlar, diğerleriyle iyi geçinmek isterler.

Etkinlik 4. Eşitlik herkesin hakkı

Süre: 40-45 dakika

Amaç: Bu etkinlik aracılığıyla çocukların;

- Kız ve oğlan çocukların eşit haklara sahip olduğunu fark etmeleri,
- Adil ve adil olmayan durumları ayırt ederek hak temelli düşünme beceri gelişimlerini,
- Başkalarının yaşadığı haksızlıklar karşısında empati kurarak duygu farkındalığı kazanmalarını desteklemeyi amaçlamaktadır.

Malzemeler:

- <https://www.youtube.com/watch?v=7n3Sov7Zctk> videosu

Yönerge:

1. Sınıfta öğrenciler çember düzeninde oturur.
2. Öğretmen tarafından, sınıfta ödül videosu izletilir.
3. Video bittikten sonra öğretmen, çocuklara videoya ilgili düşüncelerini sağlayacak kısa bir duraklama verir.
4. Ardından video incelemesi büyük grup etkinliği olarak gerçekleştirilir.
5. Öğretmen aşağıdaki soruları sırayla yöneltir ve çocukların yanıtlarını dinler.

Erken çocukluk düzeyi için:

- Bu videoda neler oldu?
- Sence çocuklar aynı işi yaptı mı?
- Peki neden bazı çocuklar daha az hediye aldı?
- Bu sana adil geldi mi? Neden?
- Sen böyle bir durumda olsaydın ne hissederdin?
- Herkes aynı şeyi yaptığı zaman aynı ödülü almalı mı?
- Kızlar ve erkekler aynı işleri yapabilir mi?
- Sence öğretmen/davranan kişi ne yapmalıydı?

İlkokul Seviyesi İçin Derinleştirilmiş Sorular: Öğretmen, yaş grubuna uygun şekilde aşağıdaki sorularla tartışmayı derinleştirir:

- Sence çocukların görevleri ve çabaları eşit miydi?
- Sadece cinsiyetlerinden dolayı farklı ödül almaları hakkında ne düşünüyorsun?
- Az ödül alan çocuklardan biri sen olsaydın ne hissederdin?
- Böyle durumlarda ne yapılmalı? Adalet nasıl sağlanabilir?
- Sence toplumda büyükler arasında da böyle şeyler yaşanıyor olabilir mi? Nerelerde olabilir?
- Erkeklerin daha çok ödül alması gerektiğini düşünen biri olsa ona ne söylemek isterdin?
- Herkesin eşit haklara sahip olması neden önemlidir sence?
- Böyle bir adaletsizliği gördüğünde ne yaparsın?
- Tamamlayıcı etkinlik: Öğretmen çocuklara şu yönergeyi verir: "Eğer sen adil bir dünya kursaydın, bu dünya nasıl olurdu?"
- Çocuklardan bu dünyayı anlatan bir resim çizmeleri istenir.
- Gönüllü olan çocukların resimlerini arkadaşlarına anlatmaları desteklenir.
- Öğretmen, çocukların aktif katılımı için teşekkür eder ve çocukların çalışmalarını görünür bir yerde sergiler.

“

Sınıf ortamında
soru türlerini etkili
kullanarak sosyal gelişimi
destekliyorum.

”

Etkinlik 5. Sınıf Anlaşmamız

Süre: 30-35 dakika

Amaç: Bu etkinlik ile çocukların;

- Hak, sorumluluk ve eşitlik kavramlarını günlük sınıf yaşamı ile ilişkilendirmeleri,
- Kendi görüşlerini ifade ederek ortak karar alma sürecine katılmaları,
- Kapsayıcı, eşitlikçi ve olumlu bir sınıf anlaşmasının parçası olduklarını deneyimlemelerini desteklemek amaçlanmaktadır.

Yönerge:

1. Çocuklar çember düzeninde oturur.
2. Aşağıdaki sorularla kısa bir beyin fırtınası yapılır:
“Anlaşma” nedir? Neden insanlar anlaşma yapar?
3. Öğretmen şu soruyla süreci sınıfa bağlar: “Bu sınıfta nasıl bir anlaşma olursa herkes kendini güvende hisseder ve eşit haklara sahip olur?”
4. Çocukların verdikleri yanıtlar öğretmen tarafından büyük bir kâğıda yazılır.
5. Yazılan her maddenin yanına, çocukların anlamasını kolaylaştıracak temsili çizimler veya semboller eklenir.
6. Oluşturulan maddeler sınıfa tek tek okunur ve sınıf oylaması yapılarak ortak sınıf anlaşması belirlenir.
7. Son hâli verilen anlaşma maddeleri öğretmen tarafından bir kez daha yüksek sesle okunur.
8. Tüm öğrenciler, anlaşmayı kabul ettiklerini göstermek için: parmak boyasıyla iz bırakır ya da isim, sembol, sticker ile “imza” atar.
9. Hazırlanan sınıf anlaşması, sınıfta herkesin görebileceği kalıcı bir alana asılır.
10. Öğretmen şu vurguyla etkinliği tamamlar:
“Bu anlaşma hepimizin. Hep birlikte uymaya ve birbirimize hatırlatmaya devam edeceğiz.”

Sınıf Anlaşması Nasıl Olmalıdır?

Bir sınıf anlaşması;

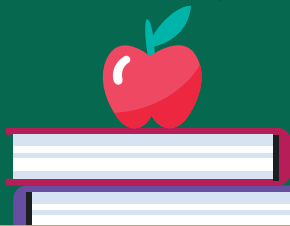
- Çocuklarla birlikte oluşturulmalıdır.
- Hazır verilmiş kurallar yerine, çocukların kendi fikirlerini söylemesi katılım hissini artırır.
- Olumlu ifadeler içermelidir.
- “Yapma/etme” dilinden uzak, “Yaparız, dikkat ederiz, paylaşıyoruz” gibi olumlu cümleler kullanılmalıdır.
- Az, net ve herkes tarafından anlaşılır olmalıdır.
- Okul öncesi: 4–6 madde
İlkokul: 6–8 madde
- Kapsayıcı ve eşitlikçi olmalıdır.
- “Herkes” vurgusu güçlü olmalıdır.
- Görselle desteklenmelidir.
- Erken çocukluk için çizimler, semboller, emoji tarzı görseller anlaşılmayı kolaylaştırır.
- Her çocuğun imzasını içermelidir.
- Parmak boya, sticker, sembol veya isim- önemli olan “ben de dahilim” duygusudur.
- Sınıfta sürekli görülebilir bir yerde asılı durmalıdır.
- Bu, günlük davranışları hatırlatır ve anlaşmayı canlı tutar.

Bizim Sınıf Anlaşmamız

1. Herkesin söz hakkı var.
(Kulak resmi – dinleme sembolü)
2. Oyuncakları ve eşyaları paylaşıyoruz.
(İki çocuk oyuncak paylaşırken)
3. Oyunlarımız herkese açıktır.
(El ele tutuşan çocuk sembollerini)
4. Sözlerimizi nazikçe söyleriz.
(Gülümseyen konuşma balonu)
5. Farklılıklarımızı severiz ve saygı duyarız.
(Farklı yüz ifadeleri veya renkli kalpler)
6. Sınıfımızı birlikte toplar ve koruruz.
(Süpürge/yerleştirme kutusu görseli)

Bizim Sınıf Anlaşmamız

1. Herkesin fikrine değer veririz.
2. Konuşurken birbirimizi dinleriz.
3. Oyunlar ve etkinlikler herkese açıktır.
4. Kelimelerimizi özenle ve saygılı bir şekilde kullanırız.
5. Eşyaları, görevleri ve sorumlulukları adil bir şekilde paylaşıyoruz.
6. Hatalardan öğreniriz, birbirimizi yargılamayız.
7. Farklılıklara saygı duyar, kimseyi dışlamayız.
8. Sınıfımızı ve sınıf eşyalarımızı özenle kullanırız.

Etkinlik 6. Ayaklar Oy Veriyor

Süre: 40-45 dakika

Amaç: Bu etkinlik ile çocukların;

- Kız ve oğlan çocuklara yönelik yaygın kalıp yargıları fark etmeleri,
- "Kim yapabilir?" sorusu üzerinden cinsiyete dayalı genellemeleri sorgulamaları,
- İlgi alanları, meslekler ve becerilerin cinsiyete göre belirlenmediğini ayırt etmeleri,
- Kendi düşüncelerini hareket yoluyla ifade ederek eleştirel düşünme becerisi geliştirmelerini desteklemek amaçlanmaktadır.

Malzemeler:

- 3 adet yapışkanlı kâğıt (Bir kâğıda kız çocuğu, ikinci kâğıda oğlan çocuğu ve üçüncü kâğıda ise hem kız hem oğlan çocuğu resmi çizilir)

Yönerge:

1. Öğretmen sınıfın farklı ve rahatça ulaşılabilir üç bölümüne yapışkanlı kâğıtları yerleştirir.
2. Öğrencilere şu açıklama yapılır: "Birazdan bazı ifadeler okuyacağım. Her ifade için 'Bunu kim yapabilir?' sorusuna cevap olarak düşündüğünüz kâğıdın yanına yürüyeceksiniz."
3. Yönergenin anlaşılması için öğretmen tarafından bir deneme yapılarak çocuklar yapışkanlı kâğıtların yerlerini pekiştirir.
4. Ardından öğretmen tarafından aşağıdaki ifadeler okunur:
 - Dans etmek
 - Yemek yapmak
 - Arabalarla oynamak
 - Temizlik yapmak
 - Doktor olmak
 - Hemşire olmak
 - Mavi rengi sevmek
 - Kırmızı rengi sevmek
 - Spor yapmak
 - Aşçı olmak
5. Tüm ifadeler tamamlandıktan sonra öğretmen çocukları yeniden çemberde toplar.
6. Aşağıdaki sorularla grup tartışması yapılır:

"Bu fikirler nereden geliyor olabilir?" "Kızlar sadece kırmızı rengi sever gibi düşünceleri nereden öğrenmiş olabiliriz?" "Sizce bunlar gerçekten sadece kızlara ya da sadece oğlanlara mı ait?"
7. Çocukların paylaşımları dinlendikten sonra öğretmen şu mesajla etkinliği tamamlar:

"Çocuklar, küçük yaştan itibaren kızların ve oğlanların yapabilecekleri şeyler hakkında bazı fikirler duyarız. Bu fikirler ailemizden, televizyondan, oyunlardan ve çevremizden gelebilir. Kızlar da oğlanlar da pek çok şeyi yapabilir. Herkes kendi sevdiği şeyi seçer. Herkesin sevdiği şeyler farklı da olabilir"

Etkinlik 7. "Bu Olmaz, Değiştirelim!"

Süre: 40-45 dakika

Amaç: Bu etkinlik ile çocukların;

- Ayrımcılık içeren durumları günlük yaşam örnekleri üzerinden fark etmeleri,
- Ayrımcılığın kişiler üzerindeki duygusal etkilerini anlamaları,
- Ayrımcı ifadeleri eşitlikçi ve kapsayıcı bir dile dönüştürebilmeleri,
- Hak, empati ve adalet temelinde barışçıl çözüm yolları önermelerini desteklemeyi amaçlamaktadır.

Malzemeler:

- EK 6. Senaryo kartları

Yönerge:

1. Çocuklar çember düzeninde oturur.
2. Aşağıdaki soruyla kısa bir sohbet başlatılır:
"Ayrımcılık denince aklınıza neler geliyor?"
3. Çocukların cevapları dinlendikten sonra öğretmen, yaşa uygun bir tanım yapar.
4. Ayrımcılığın tanımı verilir. "Ayrımcılık, birine sadece görünüşü, cinsiyeti, dili veya başka bir özelliği yüzünden farklı veya kötü davranmaktır."
5. Öğretmen, ayrımcılık kavramını somutlaştırmak için kısa örnekler verir.
Örnek: Ali, Elif'le oynamak istemiyor çünkü onun kız olduğu için bu oyuna uygun olmadığını düşünüyor. → Bu ayrımcılıktır
Örnek: Ali top oynuyor, Elif de top oynamak istiyor ama Ali Elif'e topu vermiyor ve "Kızlar futbol oynayamaz" diyor.
6. Ardından öğretmen, senaryo kartlarını sırayla okur.
7. Her senaryodan sonra aşağıdaki sorular yöneltilir:
"Bu durumda sence bir haksızlık var mı?"
"Böyle davranıldığında Elif/Ali ne hissetmiş olabilir?"
"Bu durumu değiştirmek için ne yapabiliriz?"
"Herkesin ihtiyacını gözeten başka bir çözüm olabilir mi?"
8. İstenirse çocuklardan, senaryodaki karakterlerden birinin hissettiği duyguyu resimlemeleri istenir.
9. Tartışma sonrasında öğretmen, senaryoyu eşitlikçi bir dile dönüştürür ve çocuklardan da alternatif cümleler ister:
Örnek senaryo: Ali top oynuyor, Elif de top oynamak istiyor ama Ali Elif'e topu vermiyor ve "Kızlar futbol oynayamaz" diyor.
Ne yapılabilir: Ali topu Elif'le paylaşabilir. Çünkü oyun oynamak herkesin hakkı.
 - Ali ifadesini değiştirebilir "Herkes futbol oynayabilir!"
10. Öğretmen şu mesajla etkinliği tamamlar: "Bir davranış ya da söz birini dışlıyorsa, onu değiştirebiliriz. Daha adil, kapsayıcı ve herkes için iyi olan yollar her zaman vardır."

EK6 : Senaryo kartları

Senaryo 1:

Ayşe ve Zeynep evcilik oynuyor, Mert de evcilğe katılmak istiyor ama Zeynep "Erkekler evcilik oynayamaz" diyor.

Senaryo 2:

Yeni bir çocuk, Ahmed, sınıfa yeni katılmış. Arkadaşları onunla oynamak istemiyor ve "Sen bizimle oynayamazsın, çünkü farklı bir ülkeden geliyorsun" diyor. Ahmed üzülüyor ve yalnız kalıyor.

Senaryo 3:

Çocuklar rol oyununa başlamak istiyor ama Mert "Kızlar kahraman rolü oynayamaz" diyerek Elif'i engelliyor.

Senaryo 4:

Ali, Akif ve Sinan yakalamaca oynuyorlar. Oyuna Zeynep ve Ayşe de katılmak istiyor. Fakat "bu erkek oyunu siz hızlı koşamazsınız" diyerek oyuna alınmıyorlar.

Senaryo 5:

Efe, yazılara bakarken hep harfler birbirine girdiğini söylüyor ve bu durum onun okuma hızını etkiliyor. Öğretmen sınıfta grup çalışması yapmak istiyor ve çocukların kendi gruplarını oluşturmalarını istiyor. Efe, bir grubun yanına gidip "Ben de sizinle çalışabilir miyim?" diye soruyor. Ancak gruptaki çocuklardan biri, "Ama sen yazıları hep karıştırıyorsun, bizimle çalışamazsın. Biz daha hızlı yapmak istiyoruz." diyerek Efe'yi kabul etmiyor.

Tüm öğrencilerimin kendilerini rahat ve güvende hissettikleri bir öğrenme ortamı yaratıyorum.

Etkinlik 8. Birlikte Hikâye Yazıyoruz” (Aile–Çocuk Ortak Üretim Etkinliği)

Süre: 30 dakika

Amaç: Bu etkinlik çocuklarda

- Aileleriyle birlikte eşitlik temalı bir hikaye oluşturmayı,
- Ön yargıları fark etmek ve alternatif, daha kapsayıcı çözümler geliştirmeyi,
- Dil becerilerini kapsayıcı ve eleştirel düşünmeyle birleştirmeyi desteklemeyi amaçlamaktadır.

Malzemeler:

- “Hikâyeyi Tamamla” sayfası (yarım bırakılmış senaryo), renkli kalemler.

Sınıfta Başlangıç:

- Öğretmen şu şekilde yarım bırakılmış bir kısa hikâyeye okur:
“Zeynep ve Mert, okuldan sonra birlikte oyun parkında basket oynamayı çok seviyorlardı. Hava güneşliydi, kuşlar cıvıldıyordu ve parkta neşeli bir kalabalık vardı. İki de en sevdikleri oyunu oynamak için heyecanla basket alanına doğru koştu.
Basket alanında üç çocuk duruyordu. Gülüşüyor, sırayla basket potasına top atmaya çalışıyorlardı. Zeynep ve Mert yanlarına yaklaştığında çocuklardan biri kollarını açarak yolu kapattı.
“Buraya gelemesiniz!” dedi.
Mert şaşkınlıkla: “Neden?” diye sordu.
Çocuk, sanki çok önemli bir kural söylüyormuş gibi, “Burada sadece erkekler oynayabilir! Kızlar burada oynayamaz,” dedi.
Zeynep’in yüzü bir anda asıldı. Mert ne yapacağını bilemedi; iki arkadaş oyun oynamak istiyorlardı...”
- Öğrencilere sorulur:
“Sizce hikâyenin devamı nasıl olmalı?”
- Çocuklar sınıfta küçük fikirler üretir.

Aile Katılımı Bölümü:

- Çocuklar hikâyeyi eve götürür.
- Ailelerden şu istenir:
“Hikâyenin devamını ve sonunu çocuğunuzla birlikte yazın veya resimleyin. Sizce kahramanlar eşitlikçi bir çözüm bulabilir mi?”
- Ertesi hafta hikâyeler sınıfta okunur ve küçük bir “eşitlik hikâyeleri köşesi” oluşturulur.

Etkinlik 9. Uzaylı Sınıfımızda!

Süre: 15-20 dakika

Amaç: Bu etkinlik çocuklarda

- Kızlar ve erkeklerle ilgili yaygın cinsiyet kalıp yargılarını fark etmeyi,
- "Herkes her şeyi yapabilir" anlayışını geliştirmeyi,
- Duygularını ve ilgi alanlarını özgürce ve özgüvenle ifade etmeyi desteklemeyi amaçlamaktadır.

Malzemeler:

- Basit "uzaylı" görseli (kukla, oyuncak ya da resim olabilir)
- Nesne kartları (kedi, top, çiçek, araba, vb.)
- EK 7. "İnsan Kartları": Farklı mesleklerden erkek ve kadın görselleri (kadın futbolcu, erkek hemşire, kadın bilim insanı, erkek dansçı vb.)

Yönerge:

Isınma: Uzaylıyı Tanıyalım

Öğretmen sınıfa bir uzaylı kuklası getirir ve şöyle der:

"Bu uzaylı ilk kez Dünya'ya geldi. Hiçbir şey bilmiyor! Hadi ona öğretelim."

Çocuklara birkaç nesne kartı gösterilir:

"Bu nedir?" – çocuklar cevaplar, uzaylı şaşırır.

"Kız nedir?" – "Erkek nedir?"

Uzaylı kuklası şaşkın şekilde sorar:

- "Kız nedir?"
- "Erkek nedir?"

Çocuklardan duyulan yanıtlar tahtaya erken çocukluk dönemi ise basit sembollerle, temel eğitim dönemi ise kelimelerle not edilir. (Çizim: Gülücük, top, kalp, kitap vb.)

İnsan Kartları ile Kalıp Yargıları Kırma

- Uzaylı kuklası çocuklara "İnsan Kartları" nı gösterir. (Örnek: kadın itfaiyeci, erkek aşçı, kadın astronot, erkek öğretmen...)
- Uzaylı kuklası aşağıdaki soruları sorar:
"Bu kişi kız mı, erkek mi?"
"Bu işi kimler yapabilir?"
"Sadece kızlar mı dans eder?"
"Sadece erkekler mi güçlüdür?"
- Çocuklardan gelen cevaplar değerlendirilir.

Mesajı Pekiştirme

- Öğretmen uzaylı kuklası rolünden çıkar, şu cümleyi basit şekilde söyler:
"Herkes her şeyi yapabilir.
Kızlar da koşar, erkekler de ağlar.
Hepimiz benzersiziz!"
- Tahtadaki "kız" ve "erkek" başlıkları silinir; yerine büyükçe: "İNSANLAR" yazılır.
- Çocuklara küçük bir çizim etkinliği yaptırılır:
"Ben neyi severim?"
- Her çocuk kendi sevdiği bir şeyi çizer: top, dans, pembe, mavi, bilim...

Not: "Bu kız işi / erkek işi" gibi ifadeleri yumuşak bir şekilde dönüştürmek için fırsat tanınır.

EK 7. İnsan Kartları

"Kadınlar güçlü olmaz"
diyenlere karşı, dünya
çapında yarışan bir
halterci.

Gerçek Hayattan Rol Model -
Kadın Halterci -
"Şaziye Erdoğan"

Savunma sporlarında
kadınların da başarılı
olduğunu gösterdi.

Gerçek Hayattan Rol Model -
Kadın Tekvandocu -
"İrem Yaman"

Uçmayı çok iyi bilen bir pilot.
Gökyüzünde olmanın kadınlara
ya da erkeklere göre değil,
hayallere ve çalışmaya bağlı
olduğunu gösteriyor.

Gerçek Hayattan Rol Model -
Kadın Pilot -
"Yıldız Eruçman"

Sadece iyi şefler erkeklerden olur
diye düşünüyorsanız size Refika
Şef'i tanıştırmak isteriz.
Profesyonel mutfaklarda kadınların
da güçlü, yaratıcı ve lider
pozisyonda olabileceğini gösteriyor.

Gerçek Hayattan Rol Model -
Kadın Şef -
"Refika Birgül Şef"

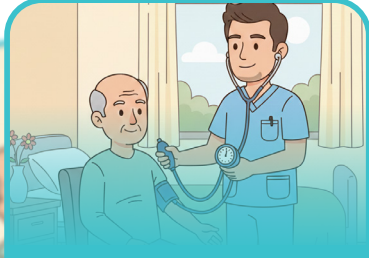
Bale ve modern dansla
ilgilenen çocuklara
güç veriyor.

Gerçek Hayattan Rol Model -
Erkek Dansçı -
"Ziya Azazi"

STEM, teknoloji ve
yazılım alanının herkes
için olduğunu
kanıtlıyor.

Gerçek Hayattan Rol Model -
Kadın Bilgisayar Mühendisi -
"Prof. Dr. Berrin Yanıkoğlu"

“Hemşirelik kadın mesleğidir” yargısını yıkan binlerce erkek sağlık çalışanından biri.

Gerçek Hayattan Rol Model -
Erkek Hemşire -
“Murat Bektaş”

“Erkekler giyim-kuşama ilgilenmez” kalıbını kıran bir tasarımcı.

Günlük Hayattan Rol Model -
Erkek Terzi -
“Kerem”

“Erkekler çocuklardan anlamaz” kalıbını kırıyor.

Günlük Hayattan Rol Model -
Erkek Anaokulu Öğretmeni -
“Mert”

Bu etkinlik EqualiTeach. (n.d.). Outside the box: Promoting gender equality & tackling sexual harassment in schools. <https://equaliteach.co.uk/downloads/EqualiTeach-Outside-The-Box.pdf> çalışmasından esinlenerek hazırlanmıştır.

Bir öğretmen olarak
kullandığım dille
eşitlikçi bakış açımı
yansıtıyorum.

Etkinlik 10. AİLE ETKİNLİĞİ: “Bizim Evde Bir Gün – Kim, Ne Yapıyor?”

Süre: 20-25 dakika

Amaç: Bu etkinlik çocuklarda

- Ebeveyn veya bakım verenle birlikte günlük faaliyetleri görselleştirmeyi,
- Evdeki rollerinin “kadın” veya “erkek” olmaktan ziyade görevler, zaman ve ihtiyaçlar tarafından şekillendirildiğini kabul etmeyi,
- Kendi deneyimlerini okuldaki akranlarının deneyimleriyle karşılaştırarak farklı aile düzenlemelerini normalleştirmeyi,
- Sosyal rollerde eşitlik kavramını nazikçe tanıtmayı desteklemektir.

Malzemeler:

- EK 8: Çocuklar için Gözlem Formu

Etkinlik Uygulaması

1. Başlangıç – Öğretmenin Ailelere Mesajı (eve gönderilecek yönerge)

- “Bu çalışma bir değerlendirme değil; ailelerin gün içindeki akışını çocukların gözünden görme etkinliğidir. Amaç; evde herkesin farklı zamanlarda farklı görevler üstlendiğini birlikte fark etmektir.”

2. Evde Uygulama – “Günün 3 Saati” Çizimi

- Çocuk ve veli birlikte kâğıdın üzerine üç zaman dilimi çizer:

Sabah (ör. 08.00)

Soru: “Saat 8’de herkes ne yapıyor?”

Çocuk kendi ailesini çizer.

Örnek çizimler (aileye müdahale etmeden):

- Anne kahvaltı hazırlıyor
- Baba giyiniyor
- Çocuk hazırlanıyor

Burada yargı yok, sadece gözlem.

Öğlen (ör. 12.00)

Çocuk okulda, ebeveynler işte, evde veya farklı bir aktivitelerde olabilir.

Çocuk aileden duyduğu kadarıyla çizer.

Akşamüstü (ör. 18.00)

Evde bir akşam rutini çizilir.

Örneğin:

Baba yemek hazırlıyor olabilir,
Anne işten geliyor olabilir,
Çocuk oyun oynuyor olabilir,
Bu aileden aileye değişir.

3. Çocuğa Evde Sorulacak Rehber Sorular (yumuşak, yönlendirici olmayan)

- Veliler sorar:
“Bizim evde kim hangi işleri yapıyor?”
“Bu işler sadece annelerin/babaların işi mi, yoksa herkes yapabilir mi?”
“Sence kahvaltıyı kimler hazırlayabilir?”

4. Okul Aşaması – Öğretmenin 10 Dakikalık Değerlendirme Çemberi

- Çocuklar çizdikleri “3 zaman dilimi” çalışmasını sınıfa getirir.
- Öğretmen çemberde şu soruları sorar:

Gözlem Soruları

- “Sizin evde sabah kim ne yapıyor?”
- “Arkadaşlarının evlerinde benzer ya da farklı bir şey gördün mü?”
- “Her evde işler aynı olmak zorunda mı?”

Bazı çocukların annesi çalışıyor olabilir, bazı evlerde babalar yemek yapıyor olabilir.

Bu çeşitlilik başka çocukların farklı ev yapılarını normalleştirmesini sağlar.

Eşitlik Farkındalığı Soruları

- “Peki bu görevleri yapmak için kız ya da erkek olmak gerekir mi?”
- “Evde herkes yardımcı olabilir mi?”
- “Babalar yemek yapabilir mi? Anneler işe gidebilir mi?”

(Çocuklar zaten yüksek ihtimalle “tabii ki!” diyecektir.)

Öğretmenin Kapanış Mesajı

“Her ailenin düzeni farklıdır. Bir işin kız ya da erkek işi olmadığını öğrendik. Evde herkes elinden geldiğince katkı yapabilir.”

Bu mesaj veliyi kapsayıcı alanda tutarak, çocuğu yönlendirmeden eşitliği vurgular.

EK 8: Çocuklar için Gözlem Formu

BİZİM EVDE BİR GÜN: KİM, NE YAPIYOR?

ANNE NE YAPIYOR?

BABA NE YAPIYOR?

BEN(ÇOCUK) NE YAPIYORUM?

Öğrencinin Adı Soyadı: _____

Sınıfımda eğitim öğretim
materyallerini eşitlikçi tutumla
her çocuğun her materyale
erişebileceği şekilde
düzenliyorum.

Lined writing area with 25 horizontal blue lines.

Lined writing area with 25 horizontal lines.

www.orav.org.tr | www.orav.org.tr/ekampus

[f](#) [@](#) [v](#) [in](#) /ogretmenakademisivakfi

[X](#) /orav2008